

PRZYRODA NA SZALI

Znów mamy Ministerstwo Środowiska

Rozporządzeniem Rady Ministrów, 21 marca 2020 r., powstało ponownie Ministerstwo Środowiska. Ministerstwo zostało utworzone dla Michała Wosia, powołanego 9 marca na Ministra Środowiska. Wcześniej, 28 lutego, weszła w życie ustawa z 23 stycznia 2020 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej, którą musiano zmienić 96 innych ustaw, dzieląc dotychczasowy dział „środowisko” (przypisany w okresie listopad 2019 – luty 2020 Ministrowi Klimatu) na dwa działy: „środowisko” i „klimat”.

Zagadnienia nie przeniesione ustawą z 23 stycznia do działu „klimat” znajdują się obecnie w Ministerstwie Środowiska, tj. u ministra Wosia. Obejmują one w szczególności zakres:

1. ochrony przyrody, w tym w parkach narodowych i krajobrazowych, rezerwach przyrody, oraz bioróżnorodności, ochrony gatunków roślin i zwierząt, prawem chronionych lasów, zwierzyny i innych tworów przyrody;
2. geologii;
3. gospodarki zasobami naturalnymi;
4. leśnictwa;
5. ochrony lasów i gruntów leśnych;
6. łowiectwa;
7. edukacji ekologicznej i promocji ekologicznych warunków życia – w zakresie w/w.

Ministrowi Środowiska podlega GDOŚ. Sprawuje on też nadzór nad Lasami Państwowymi.

Ministerstwo Klimatu sprawuje nadzór nad GIOŚ (a więc i nad monitoringiem przyrody), NFOŚiGW oraz wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Torfowiska w dyskusji nad przyszłością Wspólnej Polityki Rolnej

W marcu br. Centrum Ochrony Mokradel w Greifswaldzie, Wetlands International i Uniwersytet w Galway, z poparciem 21 innych podmiotów (m. in. polskie CMoK, instrumenty finansowe LIFE oraz Interreg) opublikowały stanowisko wzywające do wzmocnienia mechanizmów ochrony torfowisk w przyszłej Wspólnej Polityce Rolnej

(CAP), w tym w szczególności do:

- zagwarantowania płatności w ramach CAP dla torfowisk użytkowanych rolniczo z zachowaniem odpowiedniego zabagnienia;
- wykluczenia płatności dla użytków rolnych na przesuszonych torfowiskach;
- ustanowienia schematów płatności bazujących na rezultatach, w tym na dostarczanych usługach ekosystemów, jak konserwacja zasobów węgla w torfowiskach i unikanie emisji gazów cieplarnianych.

Wystąpienie zwraca uwagę na potencjalne przyszłościowe rozwiązania, takie jak tzw. paludikultura (uzyskiwanie pożytków na terenach silnie zabagnionych – np. uprawa olszy, trzciny, torfowców do celów ogrodniczych) i „carbon farming” – praktyki

Natura 2000 a europejskie prawo o inwazyjnych gatunkach obcych – nowa publikacja

Komisja Europejska opublikowała nową broszurę (po angielsku) „FAQs on how the Invasive Alien Species Regulation interacts with the EU Nature Directives”. Publikacja jest dostępna na stronie z kompletem Wytycznych dotyczących różnych aspektów wdrażania dyrektywy ptasiej I siedliskowej: https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm

rolnicze nastawione na konserwację i zwiększenie zasobów węgla w glebach, opłacane w ramach zapobiegania zmianom klimatu. Ochrona użytkowanych rolniczo torfowisk i dostarczanych przez nie usług ekosystemowych stanowi wyzwanie, ponieważ wymaga przywrócenia i utrzymania zabagnienia, do czego dostosowane muszą być technologie rolnicze.

Zgodnie z danymi zawartymi w tym adresowanym do polityków UE stanowisku, Polska jest trzecim w UE emitentem gazów cieplarnianych ze zdegradowanych torfowisk (po Niemczech i Finlandii). Wystąpienie rekomenduje ponowne zabagnienie 4% polskich użytków rolnych, co pozwoliłoby zmniejszyć emisję gazów cieplarnianych pochodzących z polskiego rolnictwa o 41%.

Publikacja wyjaśnia skrótnie aktualne prawo UE dotyczące inwazyjnych gatunków obcych i skalę zagrożenia, jakie gatunki obce mogą stwarzać m. in. dla obszarów Natura 2000 i ich celów ochrony. Zdaniem Komisji, unijne rozporządzenie o kontroli gatunków obcych jest mechanizmem prewencyjnym, pozwalającym zapobiec takiemu zagrożeniu.

Interesujące wątki to np.:

- Zagadnienie akwakulturowych gatunków obcych, wyłączonych z zakresu rozporządzenia IAS, a także mogących znacząco negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000 (np. ostryga pacyficzna *Magallana gigas* na Morzu Wątów);
- Zagadnienie „wewnątrzunijnych” inwazyjnych gatunków obcych, wyłączonych z zakresu rozporządzenia IAS, a także mogących znacząco negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000 (np. *Dreissena polymorpha*).

Takie gatunki powinny być ujęte na krajowych listach IAS;

- Podkreślenie, że gatunki obce nieobjęte rozporządzeniem IAS (np. lokalnie obce) także muszą być w obszarach Natura 2000 traktowane jako zagrożenie, któremu należy zapobiegać;
- Zaproszenie, by to z obszarów Natura 2000 przekazywano informacje przydatne do oceny ryzyka kolejnych inwazyjnych gatunków obcych w skali EU;
- Zagadnienie ubocznego wpływu zwalczania gatunków obcych na siedliska i gatunki chronione w obszarach Natura 2000 (może wymagać oceny oddziaływania!);
- Podsumowanie wpływu inwazyjnych gatunków obcych na obszary Natura 2000, siedliska i gatunki wg raportów poszczególnych państw UE. Istotne zagrożenia od inwazyjnych gatunków obcych zanotowano dla 42% typów siedlisk i 3% gatunków mających znaczenie dla Wspólnoty;
- Zestawienie aktualnej listy „inwazyjnych

Trochę więcej ochrony ściślej nad słowackim Morskim Okiem

Słowackie Ministerstwo Środowiska zdecydowało o powiększeniu do 1574 ha strefy ochrony ściślej w rezerwacie Vihorlatský prales (2161 ha). Powiększenie nie jest znaczne – zaledwie 21 ha – ale o tyle ważne, że oprócz lasu obejmuje znany, najczęściej odwiedzany obiekt w górach Vihorlat – śródleśne jeziorko osuwiskowe Morskie Oko (ok. 13 ha), wraz z jego bezpośrednim

gatunków obcych znaczenia europejskiego”, z informacjami o ich odnotowanym wpływie na obszary Natura 2000.

Zagadnienie inwazyjnych gatunków obcych regulowane jest w UE od kilku lat przez Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady 1143/2014 z 22 października 2014. Zobowiązuje ono państwa członkowskie do zapobiegania introdukcji, wykrywania i wczesnego zwalczania inwazyjnych gatunków obcych, kontroli tych które są obecne i renaturyzacji ekosystemów zniekształconych przez gatunki obce. Obowiązki stosują się do gatunków ujętych na liście „gatunków obcych znaczenia Unijnego”, która na razie jest stosunkowo skromna (66 gatunków, w tym np. ailant, trojeść, barszcze kanadyjskie, niecierpek gruczołowaty, jenot, piżmak, szop pracz), ale jest stopniowo rozszerzana, w miarę ocen ryzyka. Rozporządzenie UE nie jest obecnie prawidłowo implementowane do prawa polskiego – od kilku lat trwają prace nad całą nową ustawą o gatunkach obcych, ale wciąż nie mogą dobiec finału.

sąsiedztwem. Decyzja oznacza odrzucenie wcześniejszego pomysłu Słowacji (oprotestowanego np. przez organizację pozarządową VLK), by Morskie Oko wyłączyć z obszaru światowego dziedzictwa UNESCO „Stare i pierwotne lasy bukowe Karpat i innych regionów Europy” pod pretekstem „uszczegóławiania granic” i renominacji słowackiej części tego obszaru. Nad jeziorko doprowadza asfaltowa droga i stoi nad nim schronisko – jako najłatwiej dostępny obiekt turystyczny w górach Vihorlat budziło ono pokusy rozbudowania infrastruktury. Można mieć nadzieję, że obecna decyzja przetrnie takie zamierzenia.

Vihorlat to znana z naturalności przyrody grupa górską położona na południe od Bieszczadów, w normalnych czasach łatwo dostępna także dla polskich turystów.

Vihorlatský prales to jedna ze słowackich części obszaru światowego dziedzictwa UNESCO „Stare i pierwotne lasy bukowe Karpat i innych regionów Europy”, złożonego z 78 obiektów w 12 krajach Europy.

Pióropusznikowy Jar na Wysoczyźnie Elbląskiej – 80 ha rezerwatu więcej

23 marca 2020 r. weszło w życie zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie powiększające

rezerwat przyrody „Pióropusznikowy Jar” na Wysoczyźnie Elbląskiej (gminy Tolkmicko i Młynary; nadleśnictwo Elbląg) z 37,78 ha do 118,96 ha. Rezerwat chroni dolinę leśnego strumienia z buczynami, grądami i łąkami i znajdujące się w niej obfite stanowisko pióropusznika strusiego *Matteuccia struthiopteris* (ponad 23 tys. osobników). Rezerwat powiększono, ponieważ większość populacji pióropusznika znajdowała się poza dotychczasowymi granicami.

W ramach społecznej akcji „Rezerwaty przyrody – czas na comeback!” wydaliśmy już trzy książkowe monografie wojewódzkie.

W roku 2018 ukazała się pierwsza, autorstwa Andrzeja Jermaczka i Marka Maciantowicza – „Rezerwaty przyrody w województwie lubuskim”, a w roku 2020 dwie kolejne – „Rezerwaty przyrody w województwie opolskim” autorstwa Michała Sierakowskiego, Arkadiusza Nowaka i Pawła Żyły oraz „Rezerwaty przyrody w województwie łódzkim” – zbiorowe opracowanie kilkunastu autorów pod redakcją Józefa K. Kurowskiego i Pauliny Grzelak. Wszystkie książki zakupić można w naszym sklepie internetowym: <https://www.kp.org.pl/sklep-kp/produkty>. Dochód z ich sprzedaży pozwoli nam kontynuować akcję i wydać następne monografie.

Więcej informacji o samej akcji, a także powstającą bazę obiektów znaleźć można tu: <https://www.kp.org.pl/pl/rezerwaty-przyrody-czas-na-comeback>

Klub w internecie

Przypominamy, że już ponad dwa lata działa nowa forma komunikacji z członkami – serwis emailowy info-kp. Jest ona uzupełnieniem Boćka, którego nadal członkom wysyłamy, umożliwiając bieżące, sprawniejsze informowanie o naszej działalności i możliwościach jej wspierania oraz angażowania się w prace Klubu. Informacje wysyłamy raz w miesiącu, wyjątkowo częściej. Jeśli ktoś nie otrzymuje informacji (rozsyłamy je od lutego 2018) to znaczy, że nie mamy jego aktualnego adresu poczty elektronicznej. Należy wówczas wysłać z konta na jakie chcecie otrzymywać informacje maila z trudnym słowem SUBSKRYBUJĘ oraz imieniem i nazwiskiem (serwis dostępny jest tylko dla członków Klubu) na adres info-kp@kp.org.pl.

Od lat Klub prowadzi serwis internetowy Wiadomości KP, przeznaczony dla szerszego grona odbiorców i informujący o organizowanych imprezach, nowościach wydawniczych, ważnych sprawach polskiej ochrony przyrody. Aby je zasubskrybować wystarczy wysłać pusty e-mail na adres: wiadomoscikp-subscribe@listy.eko.org.pl. Nie musisz nic wpisywać w tytule ani w treści. Ze względów technicznych ostatecznego zatwierdzenia wpisu dokona administrator serwisu; lista jednak jest otwarta dla wszystkich.

Jesteśmy też na FB, swoje konta posiadają też stacje w Owczarach i Uniemyślu, oraz niektóre koła terenowe. Pod adresem [lista-kp@googlegroups.com](https://www.google.com/groups/lista-kp) funkcjonuje również lista dyskusyjna.

Funkcjonuje też ciągle tradycyjna, od dwóch lat w nowej oprawie, strona www.kp.org.pl. Zapraszamy!

Czy opłaciłeś już SKŁADKĘ CZŁONKOWSKĄ?

Opłać, nie czekaj, to tylko 5 minut, tylko 20 (lub 10) zł, a jednocześnie wyraz Twojego wsparcia dla tego co robimy.
Konto: Santander Bank Polska S.A. o/Świebodzin
nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645

Wydawnictwo Klubu Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200 Świebodzin, tel./fax 683828236, e-mail: kp@kp.org.pl, www.kp.org.pl

Redakcja: Hanna Garczyńska, Kamila Grzesiak, Andrzej Jermaczek (redaktor naczelny), Tomasz Krzyśków

Zdjęcie na okładce: str. 1 - Rafał Ruta, str. 4 - Andrzej Jermaczek

Archiwalne zeszyty Boćka w wersji pdf znaleźć można pod adresem:

<http://www.kp.org.pl/pl/wydawnictwo/bociek>